https://journal.eae.com.ua
ISSN *2617-8648* **European scientific journal of Economic and Financial innovation**
№2(14) 2024

DOI: http://doi.org/10.32750/2024-0212

УДК 368 (100)
JEL Classification: G22, G55

Вергелюк Юлія Юріївна
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансових ринків та технологій
Державний податковий університет
Ірпінь, Україна
ORCID ID: 0000-0003-1773-6631
e-mail: *strchk81@gmail.com*

Мирончук Юрій Володимирович
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти другого року навчання
Державний податковий університет
Ірпінь, Україна
ORCID ID: 0009-0000-9258-5664
e-mail: ymyronchuk@gmail.com

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЗНАЧЕННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена огляду особливостей організації ринку страхування відповідальності, який є важливою складовою загальнодержавної фінансової системи України. Розглянуто механізм впливу ринку страхування відповідальності на національну економіку та соціальний захист населення. Визначено основні характеристики цього сегмента страхового ринку, зокрема його здатність захищати страхувальника від збитків, пов'язаних із юридичною відповідальністю перед третіми особами. Проаналізовано нормативно-правове регулювання ринку страхування відповідальності на основі Закону України «Про страхування», Конституції України, Цивільного та Господарського кодексів, постанов та рішень Національного банку України й інших документів. Основні функції ринку страхування відповідальності полягають у перерозподілі ризиків між учасниками страхового процесу (перерозподільна), захисті як вразливих верств населення, так і підприємців від небажаних наслідків (захисна), а також у забезпеченні державного регулювання, яке встановлює обов'язковість певних видів страхування (регуляторна). Виявлено проблеми, які стримують розвиток ринку, зокрема економічну та політичну кризи, зростання страхових випадків через військові дії, недостатній рівень капіталізації страхових компаній, низький рівень довіри населення до страховиків і вузький вибір страхових продуктів. Проаналізовано основні види страхування відповідальності в Україні. Окреслено перспективи подальшого розвитку ринку, зокрема через розробку нових страхових продуктів для підприємств, впровадження цифрових рішень для надання страхових послуг і запозичення досвіду міжнародних страхових компаній.

Ключові слова: страхування; страхові послуги; страхування відповідальності; страховий продукт; страховий процес; ринок страхування відповідальності.

ВСТУП

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія росії проти України стала серйозним викликом для світової економічної стабільності. Напруженість політичних відносин між провідними країнами світу призвела до спаду міжнародної економічної активності, що, безумовно, посилило прояви фінансової кризи у світовій економіці, вже ослабленій пандемією. Страхування — один із способів акумулювання додаткових фінансових активів, головною метою якого є захист майнових та немайнових інтересів вкладника-страхувальника від потенційних ризиків, які можуть виникнути в майбутньому. Ринок страхування є важливим складовим елементом економіки, який не лише виконує функцію ресурсного забезпечення, але й, як показала практика, може стати надійною фінансовою опорою для держави навіть у часи війни.

© Ю. Ю. Вергелюк, Ю. В. Мирончук, 2024

Страхування відповідальності передбачає бажання страхувальника захистити себе від можливих фінансових наслідків, що виникають унаслідок заподіяння збитків третім особам. Ринок страхування відповідальності найбільше постраждав від війни, оскільки з початком активізації військових дій по всій території країни була зафіксована найбільша кількість звернень страхувальників через пошкоджені або втрачені автомобілі. Проте навіть в умовах невизначеності, високої збитковості та значного скорочення надходжень страхових внесків ринок страхування відповідальності не лише вистояв, а й відновив повноцінну роботу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теми розвитку та функціонування ринку страхування відповідальності присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, окремо слід згадати праці, авторства таких науковців: Баранов А. [8], Баранова О., Василевська Н. [6], Грабко Р., Заволока Л., Мельник Т. [2], Матвійчук Л. [3], Межебицький М., Онишко С., Пономарьова О., Сибірцев В., Сосновська О. [1], Чорна А. [7] та інші. Проте, незважаючи на велику кількість праць, присвячених цій темі, в світлі нових викликів та змін, які принесла війна, вивчення питання функціонування ринку відповідальності досі залишається нагальним.

Метою статті є окреслення істотних аспектів сутності та значення ринку страхування відповідальності, а також особливостей його організації в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Війна призводить до зростання невизначеності та збитковості практично в усіх сферах економічного життя, і ринок страхування відповідальності не є винятком. Фінансова компенсація за збитки, які виникають внаслідок відповідальності за шкоду, завдану як звичайним громадянам, так і бізнесу, стала актуальним питанням для суспільства в цілому. Постійні обстріли цивільної інфраструктури та енергетичного сектора, збільшення вартості тарифів і цін на ринку, а також масова міграція працюючого населення призводять до економічної стагнації в країні. Як наслідок, значна кількість громадян перебуває в стані підвищеної фінансової турбулентності. За допомогою ринку страхування відповідальності в економіці країни можна забезпечити захист від ризиків у підприємницькій діяльності, особливо це стосується тих підприємств, що продовжують працювати в умовах війни. У таких умовах роль страхування відповідальності роботодавців значно підвищується, особливо для працівників, які працюють у небезпечних умовах. Це стосується, наприклад, підприємств, що займаються виготовленням і ремонтом військової техніки, а також енергетичних об’єктів тощо.

Страхування відповідальності — це один із видів страхування, яке забезпечує захист страхувальника від потенційних фінансових збитків, що виникають внаслідок його юридичної відповідальності перед третіми особами за заподіяння шкоди. Тобто, у разі настання несприятливої події — завдання шкоди, як фінансової, так і нефінансової (наприклад, шкоди, завданої здоров’ю), з боку страхувальника, страховик зобов’язується відшкодувати витрати та збитки, завдані третій особі. Економічна та соціальна значимість ринку пояснюється, перш за все, його функціями: надання можливості фінансового захисту всім верствам населення, в тому числі бізнесу; перерозподіл ризиків між усіма учасниками страхового процесу; регуляторна функція полягає в тому, що більшість страхових полісів є обов’язковими для громадян, що, в свою чергу, дає можливість державі впливати та регулювати відносини на ринку, забезпечує виконання всіх зобов’язань як з боку страховика, так і з боку страхувальника.

Функціонування ринку страхування відповідальності в Україні регламентується низкою нормативно-правових актів, що визначають основні правила роботи страхових компаній та забезпечують захист фінансових та нефінансових інтересів страхувальника.

Ці акти створюють чітку та ефективну структуру для відшкодування збитків, що забезпечує надійне виконання зобов'язань між усіма учасниками страхового процесу. Завдяки цьому, страхувальники можуть бути впевнені в захисті своїх інтересів, а страхові компанії — у виконанні своїх обов'язків. Головним регулятором ринку страхування відповідальності виступає держава в особі Національного банку України (далі — НБУ). Адже саме НБУ регулює діяльність страховиків, здійснює постійний фінансовий моніторинг та контроль у сфері платоспроможності ринку страхування, а також процес регулювання страхових резервів, забезпечуючи контроль за прозорістю страхового процесу.

Вивчаючи сутнісні характеристики ринку страхування відповідальності, звернемо увагу на те, що сенсове наповнення даного поняття є досить диференційоване. При цьому, нормативне значення поняття є відмінним від версій науковців. Так, Сосновська О. стверджує, що «страхування відповідальності — це галузь страхування, що відображає систему відносин щодо відповідальності перед третіми (юридичними або фізичними) особами, яким може бути завдано шкоду внаслідок дій страхувальника» [1, с. 317].

Науковцями було визначено різні особливості страхового процесу ринку страхування відповідальності. Розглянемо декілька з них. Мельник Т. та Сибірцев В. у своїх працях зазначають, що економічний зміст та особливості страхування відповідальності полягають в наступному: «страхування відповідальності забезпечує захист майнових прав і свободу громадян, які гарантовані нормативно-правовими актами. Особливістю страхової відповідальності є те, що окрім страховика і страхувальника тут завжди присутня третя особа на користь якої укладається договір. Найчастіше вона не відома. Виняток становить страхування відповідальність за виконання договірних зобов'язань. До укладення договору страхування відповідальності чітко визначені тільки страховик і страхувальник. Договір страхування відповідальності не передбачає конкретної особи, якій повинно бути виплачене страхове відшкодування. Самі ж потерпілі, їх кількість, ступінь пошкоджень, матеріальних витрат до настання страхового випадку невідомі. Це визначається і стає відомим тільки при настанні страхового випадку» [2, с. 184].

Матвійчук Л. вирізняє наступні відмінності ринку страхування відповідальності, а саме: «безпосереднім об'єктом страхування виступає виражений в грошовій формі майновий інтерес страхувальника, що проявляється у страхуванні його цивільної відповідальності, а також майновий інтерес третіх осіб, які на момент укладання договору є невідомими; договором, зазвичай, не визначається конкретна страхова сума, а визначається тільки верхня межа розміру відшкодування» [3].

Систематизувавши вищезазначене, можна стверджувати, що ринок страхування відповідальності має наступні сутнісні характеристики: основною метою укладання договорів є захист майнових та немайнових прав третіх осіб, які можуть постраждати внаслідок діяльності або бездіяльності страхувальника; досить високий рівень різноманітності ризиків, які підлягають страхуванню (наприклад, ризики, пов'язані з професійною діяльністю, власністю, ядерні ризики тощо); довготривалий характер страхування: наприклад, екологічні аварії можуть призвести до того, що третя сторона буде вимагати компенсацій через роки після настання події.

Для того, аби дати більш детальну характеристику та визначити значення ринку страхування відповідальності в загальній системі страхування, необхідно розглянути основні види страхування відповідальності в Україні.

Загальна характеристика ринку страхування зображена на рис. 1.

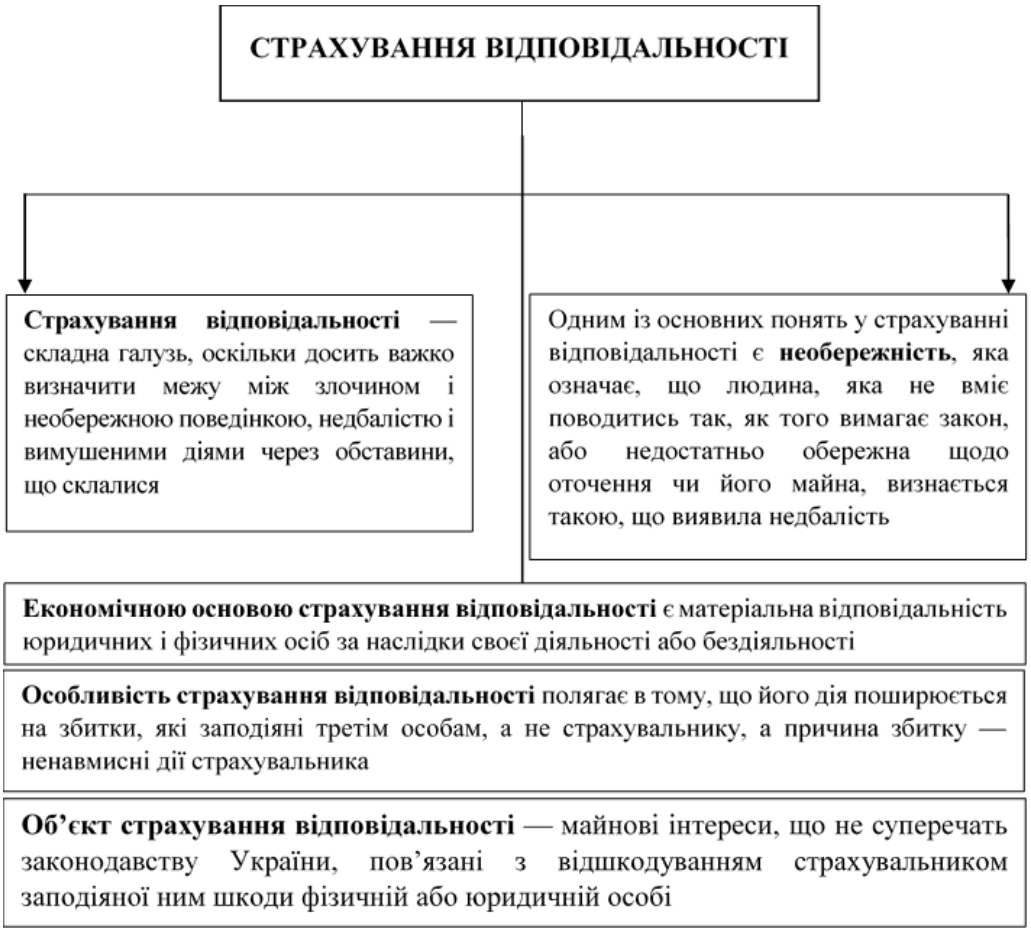


Рис. 1. Загальна характеристика страхування відповідальності
Джерело: побудовано авторами за даними [4, с. 154]

Одним із найпопулярніших видів страхування відповідальності сьогодні в Україні є страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів. Порядок дій, що регулюють взаємовідносини страховиків та страхувальників з даного питання визначено в нормативно-правовій базі, зокрема головним є Закон України «Про обов'язкове цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [5]. Визначено, що «обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та/або майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та захисту майнових інтересів страхувальників. Об'єктом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з відшкодуванням особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих внаслідок експлуатації забезпеченого транспортного засобу» [5].

Ще одним із популярних в Україні видів страхування відповідальності є страхування професійної відповідальності. Цей вид страхування захищає, перш за все, спеціалістів — лікарів, адвокатів, аудиторів, суддів — від можливих фінансових претензій, що можуть з'явитися внаслідок помилки в їхній роботі. Даний вид страхування є досить важливим для фахівців, які працюють з високими ризиками для клієнтів.

Вітчизняні науковці наголошують на підвищених ризиках для відповідальності окремих категорій фахівців. Так, Василевська Н. зазначає, що «діяльність медичних працівників з надання медичних послуг має ризиковий характер, тобто ризик у тій чи іншій мірі є присутнім завжди. Виконуючи свої професійні обов'язки належним чином, медичний працівник у будь-якому випадку діє у стані ризику. Об'єктом страхування є відповідальність за матеріальні витрати, яких зазнала третя особа внаслідок ненавмисно завданих їй страхувальником фактичних прямих матеріальних збитків під час надання послуг. Особливістю страхування професійної відповідальності медичних працівників є те, що застрахована особа повинна володіти спеціалізованими знаннями та певною професійною підготовкою або мати працівників відповідної професії та використовувати їх в ході своєї професійної діяльності. Як наслідок, основою страхового відшкодування є професійний характер відповідальності медичного працівника [6, с. 155].

Чорна А. зазначає, що «професійна майнова відповідальність адвокатів належить до договірної відповідальності, оскільки правовідносини між адвокатом і довірителем виникають не інакше, як під час укладання договору надання юридичних послуг. Таким чином, у разі невиконання чи неналежного виконання адвокатом покладених на нього обов'язків або вчинення адвокатом дій, що суперечать нормам чинного законодавства та порушують права клієнта адвокат повинен нести цивільно-правову (майнову) відповідальність. Це забезпечить відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок неналежного виконання покладених на адвоката обов'язків» [7, с. 208].

Страхування відповідальності охоплює широкий спектр видів діяльності. Так, наприклад страхування відповідальності роботодавців покриває збитки завдані працівникам внаслідок нещасних випадків на підприємстві, або можливих захворювань які можуть спіткати працівників в майбутньому. Метою цього страхування є захист працівників і зниження фінансових ризиків для роботодавця, в разі настання страхового випадку. Страхування відповідальності роботодавців є важливим інструментом соціального захисту працівників, адже воно не лише сприяє поліпшенню умов праці шляхом підвищення умов безпеки праці, а й бере на себе всі можливі витрати роботодавця часто навіть в юридичному полі. До основних переваг цього виду страхування необхідно віднести: зменшення фінансових ризиків; підвищення рівня довіри працівника до роботодавця; дотримання вимог законодавства, що стосуються безпеки та охорони праці.

Проблематика функціонування ринку страхування відповідальності зумовлена низкою факторів і проблем, що мають прямий вплив на ефективність його роботи та стабільність ринку страхування в цілому. Військові дії призводять до зростання рівня ризиків, нестабільності економічного та політичного середовища в середині країни, постійних змін у законодавчих та регуляторних вимогах, що, у свою чергу, створює нові виклики для всіх учасників страхового процесу. Війна створює нові умови для ведення бізнесу та життєдіяльності населення, що значно збільшує кількість настань страхових випадків, що впливає на загальне зростання цін на страхові продукти або ж змушує страховиків припиняти свою діяльність.

Слід погодитись із думками науковців О. Баранова та В. Баранов [8], які описують вектори державного регулювання та організації ринку страхування відповідальності, враховуючи поточні варіативні умови. «Страховий ринок та його учасники потребують значно більшої державної підтримки, активних заходів щодо сприяння з боку регулятора, а також упровадження реальних кроків з дерегуляції та спрощення вимог до їхньої діяльності. У короткостроковій перспективі до завдань НБУ доцільно віднести забезпечення виконання страховиками своїх зобов'язань перед страхувальниками та

закладення фундаменту для подальшого розвитку ринку. Повна лібералізація здійснення транскордонних валютних платежів дасть можливість отримати захист від найпотужніших світових страхових та перестраховувальних корпорацій. Водночас рекомендовано перенести терміни введення в дію нових підзаконних актів та продовжити мораторій на незастосування заходів впливу, що дасть змогу страховому бізнесу сконцентруватися на професійній діяльності» [8, с. 95].

Так, сьогодні в Україні існує чимало чинників, які гальмують розвиток страхового ринку в цілому, а також ринку страхування відповідальності зокрема. «Зовнішня і внутрішня міграція населення, яка спричинила зміну пріоритетів страхування, відсутність методології управління страховими компаніями в умовах війни, невідповідність між активною і пасивною структурами багатьох страхових компаній, низькі темпи проникнення та розвитку ринку, високий рівень показника недовіри потенційних страхувальників до ринку та держави в цілому» [9, с. 71].

Загалом характерними особливостями розвитку та функціонування ринку страхування відповідальності в Україні в кризових умовах є:

- зміни, що принесла війна в життя кожного громадянина, зумовлюють появу нових потреб у страхових продуктах серед населення, й відповідно виникає необхідність адаптації страхових продуктів. Так, наприклад сьогодні актуальним є потреба розроблення нових програм, щоб захищали потенційних страхувальників саме від військових ризиків;
- відсутність повноцінного доступу до перестрахування, через обмеження регулятора, значно обмежує й без того виснажені фінансові ресурси страховиків;
- через війну в середині країни значна частина іноземного капіталу просто залишає ринок, в тому числі йде із страхового ринку теж;
- погіршення макроекономічних умов ведення бізнесу в цілому;
- страхові договори що включають в себе військові ризики, зазвичай мають досить високий рівень настання страхового випадку, що змушує частину страховиків просто відмовлятись від розробки таких програм;
- збільшення частоти настання страхових випадків призвело до того, що майже всі страхові компанії були змушені підвищити вартість на свої страхові продукти, що в свою чергу унеможливлює отримання доступу до отримання послуги серед населення, в якого й без того скоротились доходи.

Для подолання цих викликів страхові компанії повинні адаптувати свою діяльність, та шукати нові способи оптимізації роботи. Розглянемо варіанти, що пропонують науковці.

Погоджуємось з думками Т. Мельник, яка пояснює причини наявних проблем ринку страхування відповідальності. «Наведені проблеми свідчать про неефективність існуючої системи відшкодування збитків за внутрішніми договорами страхування відповідальності, яка потребує комплексних змін шляхом запровадження прямого врегулювання збитків для всіх учасників ринку страхування за внутрішніми договорами, скорочення термінів урегулювання страхових виплат до 10 днів з одночасним введенням в дію системи пені та штрафів для страховиків у разі пролонгації виплат. Необхідно переглянути систему «бонус-малус» в бік справедливого впливу її на вартість внутрішніх договорів страхування. Також необхідно запровадити електронний європротокол, що значно спростить механізм отримання відшкодування та сприятиме прозорості проведенню виплат страховиками, особливо це актуально сьогодні у військовий час» [10, с. 232].

Мачуська І. та Кондратенко К. стверджують: «вирішуючи питання страхування в період військового часу необхідно керуватися умовами укладеного договору та розглядати кожен випадок окремо, враховуючи причинно-наслідкові зв'язки, а також враховувати лист ТПП від 28.02.2022 засвідчує лише наявність воєнного стану як форс-мажору в цілому, однак це не означає, що він стане непереборною обставиною для кожного» [11, с. 113].

Як і будь-який сегмент фінансового ринку, страховий ринок та ринок страхування відповідальності повинні адаптуватися до наявних умов. Так, інституційний та фінансовий потенціал ринку має налаштовуватися на існуючі адаптивні механізми та забезпечувати його стабільний розвиток в умовах нестабільності. Саме це повинно лежати в основі його розбудови та окреслення перспектив розвитку. Серед ключових елементів слід виокремити наступні:

- розробка та впровадження нових програм захисту відповідальності для малого та середнього бізнесу. Підприємницька діяльність під час воєнного стану стикається з новими викликами, такими як пошкодження майна, проблеми в логістиці. Такі умови дають можливість страховим компаніями створювати спеціальні продукти, що хоча б частково могли покрити збитки від настання таких несприятливих подій;
- збільшення ролі та підтримки держави як регулятора на ринку. Держава як регулятор запроваджувала лише обмеження в роботі страховиків, зокрема шляхом обмежень на купівлю валюти, та проведенні перестрахування. Потребує реформування політика державного регулювання страхового ринку, яка в більшій мірі повинна бути орієнтованою на розширення доступу страховиків до ринку капіталів. В цьому руслі, слід звернути увагу на необхідність сприяння уникненню «ефекту витіснення», який має місце на фінансових ринках в умовах обмеженого доступу до інвестиційних ресурсів [12]. Забезпечення державних програм підтримки для страховиків дасть змогу розширити спектр страхових послуг;
- активне впровадження надання страхових послуг за допомогою інтернет ресурсів дасть змогу не тільки збільшити частку потенційних страхувальників, покращити якість надання страхової послуги, через зменшення втрат часу на оформлення страхового договору, а й значно скоротить витрати на матеріальні та людські ресурси в майбутньому.

Таким чином, зазначимо, що ринок страхування відповідальності не може розвиватися ізольовано: він перебуває під впливом макроекономічних умов та стану страхового ринку в цілому. Навряд чи можна говорити про ефективно організований ринок страхування відповідальності, якщо існують глобальні проблеми на ринку страхування. Саме тому перспективи розвитку ринку страхування відповідальності перебувають у площині необхідності вирішення проблем страхового ринку України. Лише так можна сприяти ефективній організації ринку страхування відповідальності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, ринок страхування відповідальності є важливою складовою загальнодержавної системи фінансів, адже його функціонування та розвиток сприяє не тільки підтримці національної економіки, а й сприяє соціальному захисту населення. Завдяки чіткому регулюванню та досить широкому спектру страхових продуктів та швидкій адаптації, ринок здатен забезпечити надійний механізм для зниження ризиків та підтримки суспільного добробуту. Ринок страхування відповідальності — це частина страхового ринку, яка забезпечує надання тих страхових послуг, що спрямовані на захист

страхувальника від можливих збитків, пов'язаних з його юридичною відповідальністю перед третіми особами. Головною метою такого страхування є фінансовий захист страхувальника та забезпечення постраждалих компенсаціями в разі настання несприятливої події. До основних особливостей ринку страхування відповідальності відносять: учасником страхового процесу є невизначена третя сторона; довготривалий характер страхування; досить широкий спектр ризиків, від яких можна застрахувати свою відповідальність та інші. До основних проблем, що стримують роботу ринку необхідно віднести: фінансову та політичні кризи в середині країни; зменшення рівня падіння доходів серед населення; з початком активізації військових дій значно збільшилась частота настання страхових випадків; досить низький рівень капіталізації страхових компаній; вузький вибір страхових продуктів на ринку; відсутність підтримки з боку держави в тому числі в правовому полі. Основними перспективами розвитку ринку страхування відповідальності вважаємо наступні заходи: розвиток та активна розробка страхових продуктів захисту відповідальності для представників малого та середнього бізнесу, зокрема необхідно звернути увагу саме на збільшення переліку страхових програм від військових ризиків; зосередити увагу активній розробці та впровадженню способів надання страхових послуг онлайн; розробка актуальних державних програм, що сприяли б підтримці страховиків під час воєнного стану стану та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сосновська О. (2021). *Страхування: навч. посіб.* Київ: у-т ім. Б. Грінченка.
2. Мельник Т., Сибірцев В. (2022).*Страхування: навч. посіб.* Кропивницький: ПП «Ексклюзив систем».
3. Матвійчук Л. Сутність та особливості страхування відповідальності. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/92.pdf
4. Терещенко Т., Заволока Л., Пономарьова О. (2020*). Страхування: навч. посіб. у схемах, таблицях, коментарях*. Дніпро: Університет митної справи та фінансів.
5. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Офіційний веб-портал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15/conv#n12
6. Василевська Н. (2023) Специфіка категоріального апарату страхування відповідальності медичних працівників. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, випуск 78.* с.152-158. doi: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.24
7. Чорна А. (2024). Страхування відповідальності адвоката : проблемні аспекти. *Науковий вісник публічного та наукового права, випуск 2.* с.204-209. doi https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.2.35
8. Баранова О., Баранов А. (2022). Деякі особливості державного регулювання страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Фінанси Україна, випуск 7.* doi: https://doi.org/10.33763/finukr2022.07.095
9. Snishchenko R., Krot L. (2023) Features of the work organization of insurance companies of Ukraine during the period of armed invasion. *Transformational economy.* doi: DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-12
10. Мельник Т. (2023). Страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні в контексті євроінтеграції та страхового менеджменту. *Центрально український науковий вісник. Економічні науки.* doi: https://doi.org/10.32515/2663-1636.
11. Мачуська І., Кондартенко К. Правове регулювання страхових відносин в умовах воєнного стану: дія форс мажорних обставин. *Аналітично-порівняльне правознавство.* doi: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.18
12. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О. Варіативність «ефекту витіснення» на ринку Державного боргу України. Gesellschaftsrechtliche transformationen von wirtschaftlichen systemen in den zeiten der neo-industrialisierung : collective monograph; herausgegeben vom Pasichnyk Yu. Nuremberg, Germany Verlag SWG imex GimbH, 2020. P. 46–54.

Yuliia Verheliuk
PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the of the Department of Financial Markets and Technologies
State Tax University
Irpin, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-1773-6631
e-mail: strchk81@gmail.com

Yurii Myronchuk
PhD Student
State Tax University
Irpin, Ukraine
ORCID ID: 0009-0000-9258-5664
e-mail: ymyronchuk@gmail.com

ESSENTIAL CHARACTERISTICS AND SIGNIFICANCE OF THE LIABILITY INSURANCE MARKET

Abstract. The article is devoted to the review of the organizational features of the liability insurance market, which is an important component of the country's national financial system. Considered the mechanism of the impact of the liability insurance market on the national economy and social protection of the population. The main features of this segment of the insurance market are identified, particularly its ability to protect the insured from losses related to legal liability to third parties. The regulatory and legal regulation of the liability insurance market has been analyzed, the main normative legal acts have been identified, in particular the Law on Insurance, the Constitution of Ukraine, the Civil and Economic Codes, resolutions and decisions of the National Bank of Ukraine, and others. The main functions performed by the liability insurance market have been determined, namely: redistributive — consists in the redistribution of risks between all participants in the insurance process; protective — allows to protect not only the most vulnerable sections of the population, but also entrepreneurs from undesirable consequences; regulatory — the state as a regulator establishes the obligation of certain types of liability insurance, which subsequently leads to ensuring the fulfillment of assumed obligations on both sides. The problems restraining the development of the market, such as economic and political crises, an increase in insurance cases due to military actions and an insufficient level of capitalization of insurance companies, a low level of public trust in insurers, a narrow choice of insurance products, and others, are highlighted. The main types of liability insurance in Ukraine have been identified and analyzed. Prospects for the further development of the market are outlined, including the development of new insurance products, in particular for various types of enterprises that need such insurance products, and the implementation of digital solutions for the provision of insurance services, borrowing the experience of international insurance companies.

Keywords: insurance; insurance services; liability insurance; insurance product; insurance process; liability insurance market.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Sosnovska, O. (2021). Insurance: Textbook. Kyiv: Borys Hrinchenko University. (In Ukraine)
2. Melnyk, T., & Syvirtsev, V. (2022). Insurance: Textbook. Kropyvnytskyi: PP «Eksklyuzyv System.» (In Ukraine)
3. Matviichuk, L. (2021). The essence and features of liability insurance. Retrieved from https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/92.pdf (In Ukraine)
4. Tereshchenko, T., Zavoloka, L., & Ponomariova, O. (2020). Insurance: Textbook in diagrams, tables, and comments. Dnipro: University of Customs and Finance. (In Ukraine)
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (n.d.). Law of Ukraine "On compulsory civil liability insurance of land vehicle owners." Official web portal of the Ukrainian Parliament. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15/conv#n12 (In Ukraine)
6. Vasylyevska, N. (2023). Specifics of the terminological apparatus of medical workers' liability insurance. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University, 78, 152–158. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.24 (In Ukraine)
7. Chorna, A. (2024). Attorney liability insurance: Problematic aspects. Scientific Bulletin of Public and Legal Sciences, 2, 204–209. https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.2.35 (In Ukraine)
8. Baranova, O., & Baranov, A. (2022). Some features of state regulation of Ukraine's insurance market in wartime conditions. Finance Ukraine, 7. https://doi.org/10.33763/finukr2022.07.095 (In Ukraine)

9. Snishchenko, R., & Krot, L. (2023). Features of the work organization of insurance companies of Ukraine during the period of armed invasion. Transformational Economy. https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-12 (In English)
10. Melnyk, T. (2023). Insurance of land vehicle owners' liability in Ukraine in the context of European integration and insurance management. Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences. https://doi.org/10.32515/2663-1636 (In Ukraine)
11. Machuska, I., & Kondartenko, K. (2023). Legal regulation of insurance relations in wartime conditions: The effect of force majeure circumstances. Analytical-Comparative Law. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.18 (In Ukraine)
12. Verheliuk, Y. Y. & Hantsiak, M. O. (2020). Variatyvnistʹ "efektu vytisnennia" na rynku Derzhavnoho borhu Ukrainy. Gesellschaftsrechtliche transformationen von wirtschaftlichen systemen in den zeiten der neo-industrialisierung: Collective monograph, Pasichnyk, Yu. (Ed.). Nuremberg, Germany: Verlag SWG imex GimbH, pp. 46–54 (In Ukraine)

Стаття надійшла до редакції 04.10.24
Рецензовано 15.10.24
Опубліковано 29.10.2024 р.

(cc) BY-NC-SA
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.